

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia S. Avgvstini de humanæ naturæ stantis, lapsæ,
puræ statu & viribus eruitur & explicatur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

2. Pondus naturale creaturæ rationalis in beatitudinem suam poscit ut beari possit. Quatuor status seu modi beandi adferuntur ex Augustino qui omnes repugnant puræ naturæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13673

File 13. 3.
dehansp
leg. 10. 3.

M. 1. de
Jocundis
10. 37.

L. 1. de
orig. 1. 20.

lib. 1. 3.

verum est ut etiam sine fide Christi bene vi-
uentibus gentilibus quoddam beatitudinis ge-
nus naturalis ascripserint, sicut in iisdem lo-
cis a nobis e declaratum est. Vnde & ipsum no-
men pure nature videtur emanasse à Pelagia-
nis. Nam ex eorum sensu & verbis objectio-
nem sibi proponit Augustinus quando dicit:
Dicit aliquis si hac natura pura non sum sed vitiosa
primordia &c. Vbi pura natura opponitur
nature per peccatum vitiatæ. Et evidentius
alibi: Huius tam horribilis pena iustitia si quæra-
tur, nome istorum omnia de libero arbitrio & lau-
dabili sanitate nature, quantumlibet arguta sit ar-
gumentatio repercussa & perfracta desinit? Vbi
alludit ad illa verba quibus aliquanto super-
ius Pelagius sensum suum de pura natura li-
quidissime exprelletat: *Omne bonum ac malum
quo vel laudabiles vel vituperabiles sumus non no-
biscum oriuntur sed agitur a nobis. Capaces enim
utriusque rei non pleni nascimur, & ut sine virtute
ita & sine vitio progrediamur; atque ante advenam
propria voluntatis, id scilicet in homine est quod Deus
condidit.* Quibus verbis nihil accuratius aut
loculentius adferri potest ad pure nature sta-
tum oculis obijciendum; per hoc enim quod
heque laudabiles neque vituperabiles nos nati
ci Pelagius tradit, certum est omnem grati-
am & peccata originaliter indita vel con-ra-
ta removeri. Sicut enim fieri non potest quin
per culpam originalem vituperabiles sumus,
ut ibidem Augustinus docet; ita nec fieri po-
tess quin simul Dei gratia nos iustos produ-

A cente, laudabiles. Vnde adde capaces tantum
non plenos nos vitij virtutisque nasci, quo-
rum utrumque statui nature pure proprium est.

Hæc ergo principia de sententia tam Scho-
lasticorum quam Pelagianorum tanquam cer-
ta & indubitata supponentes, videamus nunc
quid certi ex Augustini doctrina de pure na-
ture statu juxta mentem ejus colligi possit.
Nam quicquid alij minus excussis ejus princi-
pijs de illius mente suspicentur, nos post lon-
gum operosumque illius difficultatis examen
& principiorum Augustini collisionem non
dubitamus plerosque scholastica doctrinae
Professores, quemadmodum in explicando
nature lapsæ statu longissime ab ejus mente
deslexerunt, ita in asserendo pure nature sta-
tu procul à principijs ejus in nobilibus quibus
tota doctrina ejus adversus Pelagianos & Ma-
nichæos incumbit, filium humane rationis
potius quam Ecclesiastica traditionis conse-
quendo, recessisse. Existimamus enim statum
illum prout in eorum Scholasticis hominem sine
peccato præcedente à Deo condi posse statui-
tur, principijs August. pene omnibus ex dia-
metro repugnare. Qua in re utrum genuinam
doctores mentem allecuti simus, non solum
sanctæ Ecclesiæ Romanae iudicio in eis fide
& obedientia, & gremio sicut ab infantia hue
usque vixi, ita ad extremum usque halitum
vivere & mori Deo juvante constimul, sed
etiam cujlibet non supini lectoris Augustini
me meaque libens submitto.

CAPVT SECVNDVM.

Pondus nature creature rationalis in beatitudinem suam poscit
ut beari possit. Quatuor status seu modi beandi adfe-
runtur ex Augustino qui omnes repugnant
pure nature.

V T igitur à primo humane nature
cardine incipiamus, beati esse omnes
volumus. Quod ita verum & cer-
tum & medullis omnium infixum
est, ut cum ipsis Academicis omnia dubia sint,
hac de sententia nec Academicus ille Cicero
dubitaverit, qui cum vellet in Hortensio dia-
logo ab aliqua recerta de qua nullus ambi-
geret sumere suæ disputationis exordium;
Beati certe, inquit, omnes esse volumus. Et quia
omnes hoc volumus, nec aliter velle possu-
mus, profecto appetitus ille naturalis est. Ab
illa quippe voluntate quicquid vel patenter
vel latenter voluerimus, non recedimus. Nam
& ille qui credit quod post mortem non erit,
intolerabilibus molestijs ad totam cupidita-
tem mortis impellitur, quamvis in opinione
habeat errorem omnimode defectionis in qua
nulla omnino beatitudo est, in sensu tamen &
voluntate habet naturale desiderium quietis.
Quod autem quietum est non est omnino ni-
hil imo etiam magis est, ideoque beatus quam
quod inquietum est. Inquietudo enim variat

A affectiones, ut altera alteram perimat, quies
autem habet constantiam, in qua maxime in-
telligitur ipsum esse, & per hoc beatum esse.
Omnis itaque ille appetitus in voluntate mor-
tis, non ut qui moritur non sit, sed ut quieteat
& ipsa quiete sit beatus intenditur. Ita cum
errore credat se non futurum, natura tamen
quietum esse, & per hoc magis esse, & beator
esse desiderat. Quæ constantia certissimum
argumentum est hoc esse desiderium naturale
ut merito hac de causa dicat Augustinus, quod
omnes beatos esse velle veritas clamat, natura
compellit, cui summe bonus & immutabiliter beatus
creator hoc indidit.

Ex eodem autem fonte nascitur ut omnis
creatura rationalis miseriam fugiat. Miseria
quippe genus est quoddam mali, mali autem
fuga in boni contrarij cupiditate fundatur.
Ex quo fit ut nemo miser esse nolit, nisi quia
sibi melius esse, & per hoc quia beatus esse de-
siderat. Ita verum est ut live velint homines
quippiam, sive nolint, omnes tamen beati
esse velint, idque unum ardentissimo amore

Ff 2

appe-

In Enchir.
cap. 104.

appetant, & propter hoc cetera quæcunque
dicat ita nos beatos esse velle, ut esse miseri non so-
lum volumus, sed nequaquam velle possumus.

Cum ergo tantus sit naturalis iste impetus
creaturæ rationalis in beatitudinem suam, &
omnium desideriorum fugarumque basis,
necesse est esse etiam aliquid quo obtento nat-
uraliter fatietur. Si enim nihil esset, vanissim-
um esset istud naturale desiderium ipsaque
creatura rationalis tota in vanum condita.
Nam ut natura juxta philosophum non incli-
nat aut movet ad impossibile, ita multo mi-
nus Deus ac natura in vanum. Aliquid igitur
necessario est, cujus affectione quiescat
istud naturale pondus, tanquam termino om-
nium motuum; quod proinde non potest non
esse ultimus finis ejus, qui respectu creaturæ
rationalis beatitudo dicitur, in quam velut
oceanum omnes animi motus influunt, & vel-
ut in centro suo conquiescunt quod & alio ex
capite ostendi potest. Creatura enim ratio-
nalis non potest neque esse neque condi pro-
pter se, necessario igitur propter aliud: hoc
autem propter quod condi postulat est ultimus
finis ejus naturalis, utpote quem ejus institu-
tio naturalis poscit & ejus affectione necessa-
rio beata est. Si enim alio adhuc beanda
tenderet, naturalis appetitus ejus, nec istud
primum esset ultimus finis ejus, nec propter
istud esset condita; nec illo adeptio conquies-
ceret, sed illo potius in quod velut in centrum
suum pondere naturali adhuc ulterius beanda
vergeret. *Rationalis enim creatura sive in ange-
lico spiritu, sive in anima humana ita facta est, ut
sibi ipsa bonum quo beata fiat esse non possit.*

Epist. 112.
cap. 13.

Ratione igitur videamus cujusmodi de-
beat esse bonum, quo naturaliter beari postu-
lat, & quis beatificationis ejus modus, ut
utrum impura condi possit natura videamus.
Cum jam fixum stauerimus omnem creatu-
ram rationalem naturaliter beatam esse velle,
in hoc ipso duas nobis actiones ejus insinuan-
tur velle seu diligere bonum, quo beata fieri
cupit, & illud adipisci seu possidere. Nemo
enim aliquid quod nondum habet, cupit, nisi
adipisci cupiat: diligere igitur bonum beati-
ficum & illud possidere ad beatitudinem om-
nino necessaria sunt. Nam qui diligit quod-
cunque bonum, quod non habet, certissime
miser est. Velle enim quod habere nequeas,
sine animi dolore & cruciatu esse non potest.
Docet hoc sapissime sanctus Augustinus.
Nam hinc illud in libris de Trinitate sæpe re-
petitum: *Omnes beati habent quod volunt; beatus
non est nisi qui habet omnia quæ vult. Non latet
genus humanum nec illum beatum esse qui non
habet quod vult.* Et inferius sententiam Phi-
losophorum de hac re approbando: *Sentiebant
aliter beatum esse neminem posse nisi habendo quod
vellet & nihil patiendū quod nollet.* Quod & alijs
in locis inculcat frequentissime.

Lib. 13. de
Trin. 5.
cap. 6.

Cap. 7.

Quamvis ergo nemo beatus sit qui non ha-
beat id quod velit, non tamen idcirco statim
beatus est quisquis habeat id quod velit. Ergo

A illud convenit inter nos, neque quemquam beatum
esse posse qui quod vult non habet; neque omnem qui
quod vult habet, beatum esse, ut concludit Au-
gustinus. Et alibi: *Omnes beati habent quod vo-
lunt, quamvis non omnes qui habent quod vo-
lunt continuo sint beati.* Multi enim nequissi-
mis voluptatibus frui volunt, quibus essent
carendo beatiore. Nam quamvis aliquis ipsa
mali voluntate sit miser, inferior tamen est
adipiscendi seu fruendi potestate. Quam salu-
berrimam doctrinam tradidit Augustinus in
multis locis. Nam in Epistola ad Probam:
*Præsertim attende utrum acquiescendum sit in qua
dicunt eum beatum esse qui secundam suam vitam vo-
luntatem. Sed absit ut hoc verum esse credamus.
Quid si enim requireretur veli vivere? Nonne tanto mi-
serior esse convincitur quanto facilius mala eum vo-
luntas impletur? Et in libris de Trinitate:
Mala voluntate vel sola quisque miser efficitur, sed
miserior potestate, qua desiderium mala voluntati
impletur.* Hinc illa præclara sententia Cice-
ronis quam in exordio Hortensij posita in ma-
gnis laudibus sancta Monica mater Augustini,
& ipse Augustinus extollit. Nam in dialogo
de vita beata eum sententiam hac de re ma-
tris commendare vellet: *Tibi, inquit, præced-
dabo verba defuerunt, ut non sicut Tullius te modo
paunderes, cuius de hac sententia verba sunt ista,
Nam in Hortensio quem de laus ac defensione philo-
sophia librum fecit: Ecce autem, ait, non Philoso-
phi quidem, sed prompti tamen ad disputandum om-
nes aiunt esse beatos qui vivant ut ipsi velint, id est,
qui habent quicquid diligunt. Falsum id quod-
dem: velle enim quod non deceat, idem ipsum mi-
serum: Nec tam miserum est non adipisci quod
velis, quam adipisci velle quod non oporteat. Plus
enim mali pravitas voluntatis affert quam fortuna
cuiquam boni.* In quibus verbis Tullij, adijcit
Augustinus, illa sic exclamabat, ut oblii penitus
sexus eius, magnum aliquem virum confid. re nobis-
cum crederemus, me interim quantum poteram in-
telligente ex quo illa, & quam divino fonte mana-
rent. Alibi quoque præclarissime omnino atque
verissime hoc dictum esse testatur: alibi: *Quid
tibi videntur hæc verba? Nonne ab ipsa veritate per
quemlibet hominem dicta sunt? Ex quibus ve-
rissimum certissimumque esse, non solum ex
Augustini scriptis, sed & ipsa naturali ratio-
neliquet, quod nec ille beatus esse possit qui
non est adeptus bonum quod diligit, neque
qui malum diligit quamvis adeptus sit. Posset
ab aliquo tertium genus cogitari, ut ille bea-
tus putetur esse qui bonum adeptus sit quod
non diligit. Sed quis unquam se beatum ar-
bitratus est nisi fruendo? Nemo autem se
ullâ fruitur quam non diligit. Quis enim est
aliud, inquit Augustinus, quod dicitur frui nisi
presto habere quod diligit? Imo non diligere
verum bonum quo creatura rationalis frui de-
bet ut beata sit, explorata miseria est. Lan-
guor est enim animi, qui non aliunde quam
ex perversa rei alterius dilectione nasci po-
test. Unde præclarissime sanctus Doctor
de tribus illis generibus hominum quo
beatitudine separavimus: *Beatus quædam
exijim,**

Lib. de vita
beata in
dispo. 1. dicit

Lib. 13. de
Trinitate
cap. 5.

Epist. 112.
cap. 13.

Lib. 13. de
Trinitate
cap. 5.

Lib. 13. de
Trinitate
cap. 5.

Lib. 13. de
Trinitate
cap. 5.

Lib. 13. de
Trinitate
cap. 5.

existimo, neque ille dici potest qui non habet quod amat, qualecumque sit, neque qui habet quod amat, si nocuum sit: neque qui non amat quod habet, etiam si optimum sit. Nam & qui appetit quod adipisci non potest cruciatur: & qui adeptus est quod appetendum non est, fallitur: & qui non appetit quod adipiscendum esset egrotat.

Quæ omnia si vera & firma & explorata sunt, sequitur etiam omnia ista tria hominum genera esse misera. Nam in creatura rationali capax beatitudinis & miseria nullum inter beatam & miseram medium dari, nec utrumque simul esse potest. Miseria enim est privatio beatitudinis in natura capax, sicut malum privatio boni. Docet hoc ipsum velut rem indubitam sanctus Augustinus. Nam in eodem illo loco statim subiicit: Nihil autem istorum, trium quæ præmissimus, animo contingit sine miseria: Nec miseria & beatitudo in homine uno simul habitare consueverunt. Nullus igitur iscerim beatus est. Et in libris de Civitate Dei: Quorum ratio meritis inest aut miser esse aut beatus esse necesse est. Et de anima etiam miser quomodo rationalis erat? Et in dialogo de vita beata: Quid illud, inquam, conceditis omnem qui beatus non est miserum esse? Non dubitaverunt. Et exactius aliquanto post: Hæc est enim contraria sapientie & ita contraria, ut mors vita, ut beata vita misera, hoc est sine aliquo medio: Nam ut omnis non beatus homo miser est, cunctusq; homo non mortuus vivit, sic omnem non stultum manifestum est esse sapientem.

Ex quibus etiam sequitur in quocumque tandem istorum trium statuum condi pura natura fingatur, miseram fore sine culpa quia nullus eorum sine miseria esse potest, neque ullius culpæ pura natura rea est. Cum autem iustitia Dei non fiat, ut creatura rationalis sine culpa præcedente calamitatibus & miserijs atteratur, perspicuum etiam est in nullo istorum statuum condi posse. Sed quia de miseris creaturæ & iustitia creatoris iustus infra disserturi sumus, ex alio capite ostendi potest, puræ naturæ statum iuxta sancti Augustini doctrinam esse impossibilem. Nam præter illos tres dictos miseriæ status, non videtur superesse nisi quartus in quo beata possit esse creatura cum videlicet & habet quicquid vult, & nihil mala seu indecenti voluntate vult. Sic enim excluditur & cruciatus non habentis, & languor non amanti, & malitia errantis voluntatis: verisque bonis impleta satiatur. Vnde rectissime sanctus Augustinus: Continuo miseri qui vel non habent quod volunt vel id habent quod non rectè volunt. Beatus igitur non est nisi qui & habet omnia quæ vult, & nihil vult male. Quod eodem in loco instantissime docet. Quare post multa in hunc sensum

disputata concludit: Ille beatè vivit, quod iam superius diximus & asserendo satis firmus, qui vivit ut vult, nec male aliquid vult. Et in Epistola ad Probam post collaudata Tullij verba, Ille igitur beatus est, inquit, qui omnia quæ vult habet nec aliquid vult quod non deceat. Quam suam doctrinam tanti fecit, ut in ea arcem philosophiæ sitam esse testetur. Nam cum piissima sua matre disputans eam interrogat: Quid & Omnis qui quod vult habet beatus est? Tum mater: Si bona, inquit, velit & habeat beatus est. Si autem mala velit, quamvis habeat, miser est. Cui ego ardens atque gestiens: Ipsam inquam proorsus mater arcem philosophiæ tenuisti. Summa est igitur omnium, illum beatum esse qui vera bona quæ amat etiam possidet. Quæ verba ibidem loco volendi, & habendi Augustinus usurpat. Hoc est enim rebus recta voluntate concupitis & adeptis frui: eoque redit oratio, sicut ante diximus, quod beatitudo duas actiones secum trahat, ut velit seu appetat rectè videlicet voluntate & appetitum possideatur bonum.

Qua sancti Doctoris præmissa disputatione tanquam verissima & in qua pleraque doctrine capita fundata sunt, status puræ naturæ possibilitas multis modis labefactatus corrumpit. Nam sive imperfectam sive perfectam ejus beatitudinem, hoc est sive dilectionem boni, quod rectè voluntate appetendū est, ut beetur, sive ademptionem ejus fruitionemque spectemus, nihil mortuum in isto quarto statu puræ naturæ obtineri potest, sed tantummodo per supernaturalem potestatem & gratiam Dei. Quod cum ostenderit, simul perspicuum erit, nec in ullo alio trium statuum in quibus non beatitudinem sed miseriam tantum esse posse diximus puram creati posse naturam. Nam in primo, in quo non habetur quod bene diligitur includitur etiam dilectio veri boni, hoc est voluntas bona: In secundo ubi habetur, quod malè diligitur, voluntas mala: in tertio ubi non diligitur quod habetur bonum, hoc ipso quo deest voluntas bona quæ adesse debet adest etiam voluntas mala. Sed neque bonam voluntatem puræ natura dare potest, neque Deus conditor ejus malam, quarum alterutra semper adest necessario, atque ita utrimque status puræ naturæ interimitur. Vt igitur ordine procedamus, declarabimus primo non posse naturam rationalem in puræ naturæ statu, juxta sancti Augustini mentem institui ex ratione ultimi finis, quem connaturaliter respicit, sive ut appetendum sive ut fruendum. Vnde duplex argumentum nascitur, unum ex parte appetitus, sive dilectionis ultimi finis, alterum ex ratione fruitionis ejus.